

CSÁK GYULA

A pankrátor

1.

Mindazt, ami megtörtént, azért látom képtelenségnek, mert Imre öcsém általában roppant kedves és gyöngéd alkat volt világéletében. Nem fogom fel, miképpen jutott odáig, hogy embert ölt? Elítélték és most börtönben ül. Nagy igazságtalanságnak tartom, hiszen bűnös helyett ártatlan szenved.

– Senki nem bűnösebb és nem ártatlanabb egyikünknel sem – dünnyögte megnyúlt képpel a védőügyvéd, akinek éppen asztalára tettem a honoráriumát, noha az eredmény oldaláról nézve nem érdemelte meg.

Tény, hogy öcsém nem volt lángelme, de hát ennek semmi köze a bűnözési hajlamhoz. Nem gonosz volt, csupán lassú eszű. Lassan mozgott a teste is, de állandóan valami új értéket létrehozva mozgott, szinte emberfeletti erőt működtetve. Ha elnéztem olykor, az a képzetem támadt, hogy olyan, mint az Óceán, amelynek izommozgása ellenállhatatlan és noha lassan, mégis szünet nélkül formálja a Földet.

2.

Mérsékelt szellemi képességeiből következően csakis fizikai munkát végezhetett. Legutóbb egy ismerős zöldségeshez juttattam be, aki rendszerint egy közeli bormérésben üldögélt, míg Márta nevű alkalmazottja foglalkozott a vevőkkel. Harminchoz közeli, csontos, de azért keményhúsú vénlány volt, s amikor arra vetemedett főnöke, hogy férfiként közeledjék hozzá, olyan maradandó sérüléseket kapott, hogy minden további kísérletezésről örökre lemondott.

Tél volt, amikor a piacra látogatva arról értesültem, hogy Imre öcsém nőszülni akar. Márta közölte velem a hírt egy ráérő percében, azzal a tájékoztatással együtt, hogy ő a kiszemelt. Ujjatlan, horgolt kesztyűben mérte a krumplit, rakta a vevő szatyrába, s amikor kettesben maradtunk, hagyomahegynek támasztotta hátát és elsuttopta a hírt. Úgy beszélt, mint akit elemi csapás ért. Leginkább az aggasztotta, hogy hallomása szerint a férfiak mocskos disznók, mert házasság után a nőt direkt a száján akarják megcsókolni és minden testrészét fogdosni próbálják.

Kifejtettem neki, hogy az esetek túlnyomó többségében valóban bekövetkezik mindez, de hát enélkül nincsen családi élet, nincsen gyermekáldás.

3.

Van abban igazság, hogy az életben legszebb a dolgok titokzatossága. Ez a feltevés akkor erősödött bennem, amikor láttam, hogy öcsém és Márta házas-

sága sikerült. Vagy hazudott Márta, amikor naivnak tüntette fel magát, vagy valóban az volt, de a sokat emlegetett és szintén titokzatos női ösztönök átsegítették a nehézségeken. Mindenesetre menetrendszerűen két gyermeket szült.

Még a legjobb házasságokban is igaz azonban a mondás, amely szerint nem léteznek tál és kanál csörrenés nélkül, így hát öcséméknél is akadt gond.

Egyik vasárnap délután kilátogattam hozzájuk Rákosligetre, ahol albérllőként laktak. A földszintes ház hátulsó részéhez csatlakozott egy akkora kert, amelyet csaknem beborított a közepén álló barackfa. Az ablakon át láttam, hogy öcsém a gyerekekkel hancúrozik a fűben.

Szólni akart neki Márta, de leintettem. Ritkán van alkalma ilyen örömré – ne zavarjuk. Álltam az ablaknál és gyönyörködtem a kerti mulatságban. Márta is mellém állt, de úgy bámult kifelé, mintha a semmit nézné.

– Aranyosak – mondtam.

– Nem tudnál vele valamit kezdeni? – kérdezte Márta.

– Mivel?

– Az öcséddel. Jobban csipkedhetné magát. Gyéren hozza a pénzt.

– Nincs igazad. Lehet, hogy nem keres annyit, amennyit szeretnél... de nézd azt az embert. Másfél mázsa izomhegy!

– És mit kezdjek ezzel a töméntelen hússal?! Egy szarvasmarhának még több a húsa!

– Arról beszélek, hogy három ember helyett dolgozik! Inkább légy elégedett, hogy ilyen férfit kaptál!

Rögtön éreztem, hogy durva sértést vágtam szegény Mártához, de elengedte a füle mellett. Haragtól fuldoklott, de nem a hiúsága sérült, ez kiderült szavaiból:

– Legyek elégedett, legyek boldog! Tartsd meg a tanácsaidat, ha csak ennyi telik tőled!

Bennem is harag lobbant, de fékeztem indulatomat. Előlkaptam a tárcámat és megkérdeztem:

– Adjak pénzt?

– Ne adj! Tanácsot kértem. Kitől kérjek? Te vagy a bátyja. Ez volt az utolsó eset, hogy hozzád fordultam!

Visszadugtam kabátomba a tárcámat és szó nélkül eljöttem.

4.

Törekedtem, hogy túltegyem magam az átélteken, de makacsul visszhangzottak bennem Márta szavai. Vád érzett bennük.

Hazafelé tartva bementem a Fehér Egér nevezetű italmérésbe, ahol reményeimnek megfelelően bárshékén ült és hangoskodott Misztr Gere. Senki sem tudta pontosan, miből él, csak az volt egyértelmű, hogy nagymenő. Bármelyik napszakban a poharazóban találhattam s ebből azt gyanítottam, hogy szabad-

úszó üzletember. Egyszer nekem is szerzett üzletet, mégpedig három irodaház teljes vizesblokkját kellett megcsinálnom, természetesen számla nélkül s azóta rendszeresen váltottunk néhány szót, ha találkoztunk.

Ezúttal arról áradozott, hogy meg akarja honosítani Magyarországon a pankrációt, mint szórakoztató üzletágot. Szerinte óriási pénz van benne, pláne annak, aki először dobja piacra. Hirtelen méregbe gurulva azt is előadta, hogy lelépett egy küzdelemre szervezett embere az előleggel, pedig az előadás szervezése jól halad. Nagyot nyögtem, amikor meghallottam, hogy a hűtlenné lett férfiú tízszer akkora summát kapott előlegbe, mint öcsém havi keresete a zöldségesnél.

– Nem gondolja, Miszter Gere – néztem körbe a zsbongó kocsmán –, hogy itt alkalmas jelentkezőre lelhetne?

– Jelentkező nyilván lenne, de nem megfelelő. Igaz, hogy a pankrátorok jórészt kiöregedett bokszolók, birkózók, meg effélék, de nem lehetnek a piarabjai. A pankráció profi melő. Nekem jó karban lévő Góliátra van szükségem. Mutass itt olyat!

– Itt... nem tudom. Amúgy azonban... ismernék valakit...

– Lássam az árut, a többiről azután beszélünk.

5.

Három hét eltelt, mire szállítani tudtam az „áru”-t.

Napra-nap ültem sokcsatornás televíziómk előtt és bámultam a pankrátorokat. Megértettem ugyanis, hogy amíg nekem nincsenek alapos ismereteim erről a bizniszről, addig nem lehetnek jó érveim, amelyekkel meggyőzőm öcsémet, hogy ringbe lépjen. Késő estig apró irodámban ültem és felvettem a vízvezeték-szerelést igénylő rendeléseket, amelyek újsághirdetések, meg postáládákba dobott szórólapok nyomán érkeztek, fél tucatsnyi emberemet szét-spricceltettem, közben a szükséges anyagok beszerzésével is foglalkoztam – éjjel pedig közelhajoltam otthon a képernyőhöz és igyekeztem felfogni a látottakat.

A Mártával történt összeszólalkozásunk utáni második héten ismét elmentem hozzájuk és családi ebédre hívtam őket. Márta csak égre fordított szemmel tett esküvésem után hitte el, hogy feleségem tudtával hívom őket hozzánk, ugyanis kezdettől görbén tekintettek egymásra az asszonyok, lévén, hogy feleségem tanítónő, Márta pedig, ugyebár...

Miután a jelzett napon túljutottunk az ebédén, feleségem, a konyhába ment, a piciket két kamasz gyerekemre bízva kiküldtem, öcsémet és Mártát meg a tévé elé ültettem, azzal a sejtelmes ígérettel, hogy valami nagyon érdekeset mutatok nekik. És beindítottam az előre elkészített videokazettát, amire egy pankrációs mérkőzést vettem fel.

Közönnyel nézte öcsém a képernyőt, egy idő után pedig felállt és kiment a gyerekekhez. Azt mondta, nem is a sajátjaival akar játszani, hanem az én fiammal kell az erejét összemérni, mert megígérte nekik.

- Mért kell ezt a marhaságot néznom? - fészkelődött azután Márta is. Dühösen felpattantam, a képernyőhöz mentem és rámutattam a ringben küzdő zöldre mázolt szörnyetegre, aki a másikat gyomrozta.

- Tudod, mennyit keres ez egy óra alatt? Amennyit a te férjed egész hónapban sem! És mit csinál? Amint látod, az imént hagyta, hogy a másik át-gázoljon rajta, miközben kutya baja sem lett. Betanult mozdulatokból álló, gyerekjáték az egész, de vannak népek, akik sokat fizetnek, hogy láthassák.

Elmondtam a Miszter Gerével folytatott beszélgetésemet és Márta elismerésre méltó gyorsasággal felfogta a lényegét. Összekulcsolt kezeit állához emelte és azt mondta:

- Próbáld rábeszélni öcsédet.

6.

Nem volt meglepő öcsém számára, hogy pár nap multán meghívtam egy italra. Ámbár legfeljebb egy pohárral ivott, örült az ilyen alkalmaknak, mert együtt lehettünk. Minthogy ismertem, vigyáztam, nehogy ajtóstól rohanjak a házba. Gyerekeiről kérdeztem, tudván, hogy erről a témáról mindig van mondanivalója. Noha iskolás korában képtelen volt kívülről megtanulni a leg-rövidebb verset, most hosszan idézte gyerekei csacskaságait, lelkendezett, hogy milyen gyorsan nőnek, meg mekkora örömforrást jelentenek számára.

- Na és... arra van kilátásod, hogy többet keress?

- Hogy jön ez ide? - ütközött meg, majd elkomorult. - Márta is mindig ezt firtatja.

- Egyetértek, hogy Márta megértőbb lehetne irántad - bólintottam, aztán figyelmeztetően felemeltem az ujjam. - De mi lesz, ha nagyobbak lesznek a gyerekek és többre vágnak, minthogy birkózz velük? Nekem elhiheted, hogy például iskolásgyerekek ellátása már nem két fillér! Hiába keresek jóval többet, mint te, nálunk is beosztással kell élni.

Felhő borult a homlokára és megadóan kérdezte:

- Mit kellene tennem?

Mély lélegzetet vettem és szóba hoztam Gere urat.

- Azt mondta nekem ez a Miszter Gere, hogy kár érted. Olyan vagy, akár a gyémánt, aki lent hever a tenger fenekén, ezért semmi haszna. Ő szívesen felhozna. - Látván, hogy nem érti, sójt, esetleg sértésként fogja fel, amit mondok, gyorsan folytattam: - Miszter Gere pankrátort csinálna belőled. A mostaninak sokszorosát kereshetnéd, ha kötélnek állsz. Láttad, mi a pankrátor. Az, amit a televízióban mutattam.

Nagyon lassan elmosolyodott Imre öcsém. Ábrázatán együgyűség, derű, szeretet, megvetés, harag és megbocsátás együtt mutatta magát.

- Csináljam, amit azok? Azt akarod?
 - Neked kell akarni.
 - És mikor akarsz összehozni ezzel a Miszterrel?
 - Mondtam, hogy nem én akarom! - dühöngtem. - Neked kell döntenie!
- Ha nem tudsz egyedül határozni, kérdezd meg Mártát.
- Márta biztosan akarja - mondta halkán.

7.

A tágas edzőterem közepén állt a szorító. A köteleken belül meg kívül tornaruhás, félmeztelen és fürdőköpenyes óriások tettek-vettek. Két széken elterpeszkedve hevert Angelo úr, a vezetőedző, akinél jelentkezniünk kellett. Feltűnően jóképű volt s csaknem teljesen mezítelen. Teste legparányibb darabján is agresszív izmok dudorodtak. Biccentett, amikor bemutatkoztam és azt dörmögte, hogy Mистер Gere értesítette jöttünkről. A fekete humor iránt fogékonyak módján rámvillantotta fényes, fekete szemét és azt kérdezte:

- Szóval, maga lenne az?

Annál inkább jópofán hangzott ez a megjegyzése, mert első perctől megéreztem, hogy erős érdeklődés támadt benne öcsém iránt. Pontosabban tudta, hogy a tervezett műsor legfontosabb szereplőjét kell megtalálnia, a lelépett illető helyébe. Türelmetlenségét azután el is árulta, mert átmenet nélkül utasította öcsémet, hogy vetközzön. Ezt azonban háromszor el kellett ismételnie, mert úgy tett öcsém a távolba bámulva, mintha semmit sem hallott volna. Végül a fülembé súgta, hogy fekete glottgatya van rajta s vajjon az jó lesz-e?

Közben mindenkit kiharancsolt a ringből Angelo úr és egy Maxi nevű izomembert küldött a kötelek közé. Azt kiáltotta neki, hogy „Totális lakat!”

- Próbáljon kiszabadulni, Imre úr! - szólt fel öcsémnek, aki ekkorra már szintén a ringben állt, gatyájában szégyenkezve.

A totális lakat annyit jelentett, hogy öcsém háta mögé pattant a Maxi nevezetű erőgép és láthatóan minden erejét beleadva úgy ölelte át öcsémet, hogy karjait is lefogta. Angelo úr másodszor is felkiáltott a ringbe, hogy valahogyan szabadítsa ki magát „Imre úr”.

Miután megértette, hogy mit kívánnak tőle, lassú és felségesen szép mozdulattal feje fölé emelte két karját öcsém, akár egy táltos, vagy áldásosztó pap. Úgy emelkedett el a földtől Maxi, mintha liftben utazna. „Lakat”-ja persze széttört, azaz: elől összekulcsolt kezei eltépődtek egymástól. Moraj, meg itt-ott feltörő kacaj hallatszott, valaki pedig azt rikkantotta: „Vigyázz Maxi, mert magad alá csúszol!”

A valóban lefelé csúszó és megalázott Maxi pedig végső tehetetlenségében torkonragadta, majd tarkón ütötte öcsémet, akinek ez olyan fájdalmat okozott, hogy lerántotta két kezét a magasból és ösztönösen hátrabökött könyökével az őt nyergelő ellenfél bordái közé; az hanyatt esett és mozdulatlan maradt.

A korábban derűt érzékeltető moraj most felháborodott zúgásba váltott. Többen az összeroggyant férfiúhoz siettek, mások viszont felpúpozott hátakkal öcsém felé nyomakodtak, de a vezetőedző széttárt karokkal útjukat állta és rám ordított:

- Állítsa le! Állítsa le, mielőtt vérfürdőt rendez!

Felhevülten ziháló öcsémhez kapaszkodtam a ringbe, átöleltem és törekedtem, hogy a szemét lássam, ámde észrevettem, hogy ő nem lát engem. Azt súgtam neki, hogy nyugodjon meg és mindjárt hazamegyünk. Síri csend lett a teremben. Azután összeütődött két tenyér. Az időközben érkezett Miszter Gere tapsolt. Óvatosan bár, de közelebb is jött hozzánk s azt mondta:

- Imre úr, az öné minden elismerésem! Vegye úgy, hogy máris szerződöttem. - Előhúzott egy köteg pénzt és öcsém felé nyújtotta. - Az előleg. További részletekről majd írásban megállapodunk.

- Pár hónapig csiszoljuk, és a világ legjobbja lesz! - állapította meg Angelo úr, ami Miszter Gerét roppant föllelkesítette. Jobb kezefejét a bal tenyérébe csapta:

- Kiviszem külföldre! Párizs! New York!

8.

Azt álmodtam egyik éjjel, hogy beomlott egy bánya és maga alá temette öcsémet. Csákánnyal ütötte a mennyezetet, hogy életjelet adjon magáról.

Nem hiszek az álmok jelentésében, mindamellet homályos aggodalom ébredt bennem s addig jártam a Fehér Egérbe, amíg összeakadtam Gere úrral. Szokása szerint hangos, de gyakori dühkitörései ellenében most derűs is volt. Arról tájékoztatott, hogy a szükséges kenőpénzek segítségével áttörést ért el a korábban vonakodó hivataloknál. Még rendőri biztosítást is beigértek. Öcsémről annyit mondott, hogy fegyelmezetten dolgozik a heti kétszeri edzésen és rengeteget fejlődött.

A nagy derbyt októberben szándékoztak rendezni. Túl a nyáresti programokon, ilyenkor már inkább harap a közönség például egy pankrációra.

9.

A nyitóelőadást megelőző napon telefonált Márta és arra kért, hogy feltétlenül menjek el a viadalra és vigyázzak öcsémre.

- Fogjam a kezét a ringben? - szellemeskedtem, de menten abbahagytam, amikor Márta elsírta magát. Annyit értettem hüppögéséből, hogy menjek érte autóval. Öcsémet korábban elviszik, s azzal az autóval ő nem mehet. - Nem lenne jobb, ha otthon maradnál? - próbáltam lebeszélni.

- Miképpen hagyhatnám egyedül?! Ha már te is...

- Elővételeben elkelt minden jegy. Többezer ember között mért lenne egyedül?

– Mert nélkülem... egyedül van...

Gyorsan megígértem, hogy iksz időpontban ott leszek és természetesen én is megyek a nagy eseményre.

10.

Ami első perctől félelmetes volt: a tömeg önszerveződése. Ahogyan az egyének, párok, csoportok érkeztek és átlényegültek tömeggé... Ahogyan fokozódott a zsvaj s a feszültség. Ahogyan fölerősítette mindezt egy recsegő mikrofonhang, amely csodát és borzalmat egyaránt ígért, miközben a szöveget dübörgő zene tépdeste szét. Amikor bejelentették az első gladiátorpárt, Medveölő Eszkimót és Bölényvadász Indiánt, már akkora lett a lárma, hogy Márta csak úgy közönlhetette mondandóját, ha fülemhez hajolva kiabált:

– Bánom az egészet... Meglettünk volna enélkül is... Nem is engedtem, hogy otthagya a zöldségest... Jövő hónaptól visszamegyek én is...

Idegesen legyintettem, hiszen reménytelen volt, hogy társalogjunk. Már a harmadik pár következett, eszeveszetten tombolt a tömeg s leginkább a nők vérszomjas visítozása ingerelt, mert ezt valahogyan... illetlennek éreztem. Márta ismét a fülemhez hajolt és azt kiabálta, hogy az ígélet ellenére nem kötöttek öcsémmel írásos szerződést és az első előleg óta csak egyszer kapott pénzt, ami annyi sincs, mint amit a piacon egy hét alatt keres.

– Mért nem szóltál hamarabb?! – ordítottam felé fordulva s akkor megpillantottam a kopasz férfit, két sorral a hátunk mögött. Eddig is tudtam létezéséről, mert úgy hatott rikácsolása, mintha a dobhártyámon belülről jönne. Legszívesebben agyonütöttem volna!

Az volt a rendező elv, hogy a viaskodók addig verték, rugdalták, dobálták egymást, amíg el nem jött a pillanat, amikor a közönség számára már unalmasakká lettek. Akkor valamelyikük elnyúlt a padlón, hordágyon kivitték, a „győztes” meg őrjöngő örömtáncba kezdett. Nyilván kellő tapasztalatok tanították meg a küzdőket és rendezőket arra, hogy mikor kell a bohóckodást abbahagyni és új szenzációval előállni.

S jött az új szenzáció, az est fénypontja, amint a rekedt mikrofon behörögte. Jött Angelo úr, a vezetőedző, mostani művésznevén Doktor Halál! Göndörített, szőke parókáját babérkoszorú fogta le. Két bokáján szárnyak ékeskedtek, miként Hermesnek, a görög istennek és görögös volt a tunikája is, amivel a nők rokonszenvét azonnal elnyerte.

– Most pedig!... – emelkedett önmagán túl a mikrofonhang. – Most vezetik elő a Szörnyet, azt a félig embert, félig állatot, akit nemrégiben a dzsungel mélyén találtak s aki az emberhúst is megeszi, ha éhes. Most pedig éhes, mert harmadnapja nem evett.

Kötélen vezették be öcsémet. Arcán és testén vörös meg fehér festékekkel mázolt, értelmetlen ábrák voltak. Miután a két segédmunkás levette nyakáról

a kötelet, ott állt emberevő öcsém a vakítóan megvilágított ring közepén, pár lépésre tőle pedig a görög isten. Pillanatnyi csönd után felrobbant a nézőtér. A többség természetesen Angelo úrnak drukkolt. Öcsém szerephelyzete eleve az volt, hogy minél jobban gyűlöltesse magát. Beiktattak például jeleneteket, amikor Angelo úr látszólag nem figyel s öcsém alattomosan, hátulról támad rá. Leírhatatlan és fokozhatatlan volt ilyenkor az izgalom.

Ennek ellenére úgy ítélte meg a helyzetet Angelo úr – és így vallott a bíróságon is –, hogy nem a megbeszéltek szerint viselkedett öcsém. Nem alakította hitelesen a dzsungelbeli, vérszomjas Szörnyet, hanem lustán, kelleetlenül mozgott és ez azzal fenyegetett, hogy elunja a közönség, vagy feldühödik, mert nem azt kapja a pénzéért, amit beígérték neki. Ezért a begyakorolt mutatványoktól eltérően bevitt öcsém gyomrára egy igazi ütést, majd amikor ettől összegörnyedt, keze élével a tarkójára vágott, miként Maxi tette az első estén.

Jól számított Angelo úr, mert egyszeriben mindenki megértette, hogy itt valami más kezdődött, mint ami eddig zajlott. Pláne, amikor azt látták, hogy a görög isten hiteles félelemről árulkodva, nagy ugrással kívülre lendül a köteleken s még a szorító közeléből is elhátrál.

Olyan csend lett, amilyen az az őscsend lehetett, amit még semmi zaj nem előzött meg. S ebbe az úrbéli csendbe süvített bele két sorral mögöttünk a kopasz hangja:

– Takarodj vissza az őserdőbe te rohadt állat, ahhoz a fán csüngő anyádhoz!

Ez magára vonta öcsém figyelmét. Leroggyanva, levegőért küzdve a hang irányába fordította lassan a fejét. Azután feltápáskodott. Olyan volt, mintha kétszázmillió évig erőlködne, hogy felegyenesedjen. Az első ember lehetett ilyen, az, amelyik először két lábra állt. Megindult a hang irányába, akár egy alvajáró. Átlépett a köteleken s a riadtan felugrálókkal mit sem törődve haladt abba az irányba, ahonnan a fisztulás, a tébolyult hang hallatszott. Hozzáléptem és láttam, hogy nem lát. Félrelökött, mint azokat a bátrakat, akik útjába akartak állni. Megragadta a kapálózót, összegyűrte, mintha papírzsák lenne, a feje fölé emelte és eldobta, ahogyan társait az edzéseken. Csakhogy azok tudták, hogyan kell esni és öcsém is megtanulta, hogyan kell távolra röpíteni rugalmas, izmos embereket, előre begyakorlott trükkökre ügyelve. Most azonban semmire sem ügyelt, csak minden boldogtalan erejét beleadta annak a kifejezésébe, hogy nem szereti ezt a világot, mert elégszer tapasztalhatta, hogy ez a világ sem szereti őt.